

Dyrevelfærdshjertet: Mærkningsordning for dyrevelfærd

Kriterier for niveaudelt dyrevelfærds mærkning for æglæggende høns

Dyrevelfærds mærkning for æg baserer sig på principperne beskrevet i den generelle niveaudelte dyrevelfærdsordning. Hvert niveau er beskrevet ved en række kriterier. For hvert kriterie er beskrevet hvorfor kriteriet forbindes med bedre dyrevelfærd.

Niveau 1: Det gode staldliv

Totalareal stald (nytteareal): Maks 7 høner/m², hvoraf en del kan være en veranda.

Dyrevelfærd: En lavere belægningsgrad øger høners adfærdsmæssige muligheder, særligt de lokomotoriske. Desuden er det sandsynligt, at en lavere belægningsgrad fører til færre forstyrrelser. Forstyrrelser af søvn kan påvirke velfærden negativt. Desuden kan forstyrrelser føre til ukontrollerede fald fra de forskellige niveauer i etagesystemer, hvilket øger risikoen for (brystbens)frakturer. En veranda kan være en metode til at reducere belægningsgraden. Det kræver dog, at verandaen er tilgængelig for hønerne. Dette sikres bedst ved at etablere verandaen i husets fulde længde og ved at placere store og jævnt fordelte udgangshuller mellem bygning og veranda. Hvis en del af arealet består af en veranda, skal verandaen have en størrelse så nyttearealet i stalden og verandaen samlet giver en belægningsgrad på 7 høner/m². Verandaen skal etableres i staldbygningens længde og være mindst 1 meter bred. Størrelsen af ind- og udgangshuller mellem den indre stald og veranda skal være mindst 1,5 meter per 100 m² af nyttearealet.

Staldindretning ved flere niveauer: Ved etagesystemer kræves installeret ramper, som hønerne kan bruge ved skift mellem niveauer i etagesystemet. Desuden skal siddepinde, der ikke er fuldt integreret med systemet, have adgang via ramper. Ramperne laves af samme materiale, som trådnettet i resten af etagesystemet. For at opnå optimalt brug af ramperne bør hældningen ikke være for stejl (max 40°). Der skal være mindst én rampe per 3 m etagesystem/siddepind.

2(9)

Dyrevelfærd: Høner i etagesystemer har i forhold til høner i kummesystemer en større risiko for brystbensfrakturer. Risikoen kan reduceres ved at etablere ramper. Ramperne er særlig vigtige mellem det midterste niveau og det øverste niveau, da de fleste fald forekommer her.

Siddepinde: Ja, mindst 15 cm siddepind per høne.

Dyrevelfærd: Naturlig adfærd hos høner er at søge væk fra gulvhøjde om natten for at hvile. Adgang til siddepinde opfylder derfor et adfærdsmæssigt behov samtidigt med at det mindsker frygtsomhed hos hønerne.

Grovfoder: Ja – skal tildeles dagligt.

Dyrevelfærd: Tildeling af grovfoder øger hønernes fødesøgningsmuligheder og nedsætter dermed risikoen for fjerpilning og kannibalisme.

Strøelse: Ja. Mindst en tredjedel af nyttearealet skal være dækket af spåner, sand, halm eller anden strøelse.

Dyrevelfærd: Areal med spåner/sand/halm eller anden strøelse giver hønerne mulighed for fødesøgnings- og støvbadningsadfærd, hvilket reducerer risikoen for udvikling af fjerpilning og kannibalisme.

Dagslys : Krav om ca. 8 timers mørke.

Dyrevelfærd: Mørkeperiode er vigtig for restituerende hvile. Solbadningsadfærd ses kun i direkte sollys og aldrig i kunstigt lys.

Opdræt: Krav om siddepinde og adgang til strøelse i opdrætsperioden.

Dyrevelfærd: Erfaring i opdrætsperioden med den type indhusningssystem, som hønerne vil blive indhuset i gennem produktionsperioden, letter overgangen fra opdrætssystemet til produktionssystemet. Tidlige erfaringer med siddepinde øger hønens evne til at navigere tredimensionelt, hvilket er særligt vigtigt i systemer, hvor ressourcerne (fx foder, vand og redekasser) placeres på forskellige niveauer. Ligeledes er adgang til strøelse gennem opdrætsperioden særdeles vigtig for at minimere risikoen for udvikling af adfærdsproblemer som fjerpilning og kannibalisme.

Hele dyr: Næbtrimning er ikke tilladt

Dyrevelfærd: Næbtrimning forårsager akut smerte og muligvis også kronisk smerte. Næbtrimning influerer negativt på brugen af næbbet til visse former for normaladfærd, fx fødesøgning, fødeoptag og fjerdragtspleje. OBS: Udeladelse af næbtrimning er forbundet med en øget risiko for forekomst af fjerdragtskader og kannibalisme.

Medicinering: Ingen grænseværdi. Niveau af medicinforbrug følges løbende og kan dokumenteres hvis nødvendigt. Et højt niveau kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: Et højt medicinforbrug kan skyldes smertevoldende lidelser.

Dødelighed: Ingen grænseværdi. Niveau af dødelighed følges løbende og kan dokumenteres hvis nødvendigt. Høj dødelighed kan medføre tab af mærket.

3(9)

Dyrevelfærd: En høj dødelighed skyldes typisk problemer med sygdom, fjerpilning eller kannibalisme, som reducerer høners velfærd.

Bejfering: Ingen grænseværdi.

Transport: Intet krav.

Niveau 2: Det gode udeliv

Det gode udeliv lever op til EU's handelsnormer for æg for fritgående høner.

Totalareal stald (nytteareal): Maks 9 høner/m².

Dyrevelfærd: En lavere belægningsgrad øger høners adfærdsmæssige muligheder, særligt de lokomotoriske. Desuden er det sandsynligt, at en lavere belægningsgrad fører til færre forstyrrelser. Forstyrrelser af søvn kan påvirke velfærden negativt. Desuden kan forstyrrelser føre til ukontrollerede fald fra de forskellige niveauer i etagesystemer, hvilket øger risikoen for (brystbens)frakturer.

Staldindretning ved flere niveauer: Ingen krav om ramper.

Dyrevelfærd: Høner i etagesystemer har i forhold til høner i kummesystemer en større risiko for brystbensfrakturer. Risikoen kan reduceres ved at etablere ramper. Ramperne er særlig vigtige mellem det midterste niveau og det øverste niveau, da de fleste fald forekommer her.

Siddepinde: Ja, mindst 15 cm siddepind per høne.

Dyrevelfærd: Naturlig adfærd hos høner er at søge væk fra gulvhøjde om natten for at hvile. Adgang til siddepinde opfylder derfor et adfærdsmæssigt behov samtidigt med at det mindsker frygtsomhed hos hønerne.

Grovfoder: Ja, i form af krav om plantedække på udearealer.

Dyrevelfærd: Tildeling af grovfoder øger hønernes fødesøgningsmuligheder og nedsætter dermed risikoen for fjerpilning og kannibalisme.

Strøelse: Ja. Mindst en tredjedel af gulvarealet skal være dækket af spåner, sand, halm eller anden strøelse.

Dyrevelfærd: Areal med spåner/sand/halm eller anden strøelse giver hønerne mulighed for fødesøgnings- og støvbadningsadfærd, hvilket reducerer risikoen for udvikling af fjerpilning og kannibalisme.

Dagslys: Krav om ca. 8 timers mørke.

Dyrevelfærd: Mørkeperiode er vigtig for restituerende hvile. Solbadningsadfærd ses kun i direkte sollys og aldrig i kunstigt lys.

Opdræt: Krav om siddepinde og adgang til strøelse i opdrætsperioden.

Dyrevelfærd: Erfaring i opdrætsperioden med den type indhusningssystem, som hønerne vil blive indhuset i gennem produktionsperioden, letter overgangen fra opdrætssystemet til produktionssystemet. Tidlige erfaringer med siddepinde øger hønenes evne til at navigere tredimensionelt, hvilket er særligt vigtigt i systemer, hvor ressourcerne (fx foder, vand og redekasser) placeres på forskellige niveauer. Ligeledes er adgang til strøelse gennem opdrætsperioden særdeles vigtig for at minimere risikoen for udvikling af adfærdsproblemer som fjerpilning og kannibalisme.

Adgang til udeareal: Adgang til mindst 4 m² udeareal med plantedække per høne.

Dyrevelværd: Adgang til udeareal stimulerer hønerne til at udvise forskellige former for naturlig adfærd. Kvaliteten af fødesøgning og støvbadning øges betragteligt, hvilket stimulerer hønen til at udføre disse adfærd. Øget andel af fødesøgnings- og støvbadningsadfærd mindsker risikoen for udvikling af fjerpilning og kannibalisme.

Flokstørrelse: Ingen krav.

Krav til udgangshuller: Længden af udgangs-hullerne skal være mindst 4 meter per 100 m² af nyttearealet i stalden.

Dyrevelværd: Flere udgangshuller og en god fordeling af udgangshuller stimulerer til at flere høner benytter udearealet.

Hele dyr: Næbtrimning er ikke tilladt

Dyrevelværd: Næbtrimning forårsager akut smerte og muligvis også kronisk smerte. Næbtrimning influerer negativt på brugen af næbbet til visse former for normaladfærd, fx fødesøgning, fødeoptag og fjerdragtspleje. Udeladelse af næbtrimning er forbundet med en øget risiko for forekomst af fjerdragtskader og kannibalisme.

Medicinering: Ingen grænseværdi. Niveau af medicinforbrug følges løbende og kan dokumenteres hvis nødvendigt. Et højt niveau kan medføre tab af mærket.

Dyrevelværd: Et højt medicinforbrug kan skyldes smertevoldende lidelser.

Dødelighed: Ingen grænseværdi. Niveau af dødelighed følges løbende og kan dokumenteres hvis nødvendigt. Et højt niveau kan medføre tab af mærket.

Dyrevelværd: En høj dødelighed skyldes typisk problemer med sygdom, fjerpilning eller kannibalisme, som reducerer høners velfærd.

Befjering Ingen grænseværdi.

Transport: Intet krav

Niveau 3: Det økologiske liv

Kriterierne lever op til EU's krav til økologisk ægproduktion.

Total nytteareal i stalden: Maks 6 høner/m² beregnet ud fra nettoarealet tilgængeligt for hønen. Hvis stalden er udstyret med en solid tilbygning af fast konstruktion, fx en veranda på mindst 1 meter i bredden kan tilbygningen medregnes til nettoarealet. Størrelsen af ind- og udgangshuller mellem den indre stald og tilbygningen skal være mindst 1,5 meter per 100 m² af nyttearealet. Hvis tilbygningen regnes med i nettoarealet indgår den ikke i beregning af udearealet.

Dyrevelfærd: En lavere belægningsgrad øger høners adfærdsmæssige muligheder, særligt de lokomotoriske. Desuden er det sandsynligt, at en lavere belægningsgrad fører til færre forstyrrelser. Forstyrrelser af søvn kan påvirke velfærden negativt. Desuden kan forstyrrelser føre til ukontrollerede fald fra de forskellige niveauer i etagesystemer, hvilket øger risikoen for (brystbens)frakturer.

Staldindretning ved flere niveauer: Ingen krav om ramper.

Dyrevelfærd: Høner i etagesystemer har i forhold til høner i kummesystemer en større risiko for brystbensfrakturer. Risikoen kan reduceres ved at etablere ramper. Ramperne er særlig vigtige mellem det midterste niveau og det øverste niveau, da de fleste fald forekommer her.

Siddepinde: Ja, mindst 15 cm siddepind per høne.

Dyrevelfærd: Naturlig adfærd hos høner er at søge væk fra gulvhøjde om natten for at hvile. Adgang til siddepinde opfylder derfor et adfærdsmæssigt behov samtidigt med at det mindsker frygtssomhed hos hønerne.

Grovfoder: Ja – skal tildeles dagligt.

Dyrevelfærd: Tildeling af grovfoder øger hønernes fødesøgningsmuligheder og nedsætter dermed risikoen for fjerpilning og kannibalisme.

Strøelse: Ja. Mindst en tredjedel af gulvarealet skal være dækket af spåner, sand, halm eller anden strøelse.

Dyrevelfærd: Areal med spåner/sand/halm eller anden strøelse giver hønerne mulighed for fødesøgnings- og støvbadningsadfærd, hvilket reducerer risikoen for udvikling af fjerpilning og kannibalisme.

Dagslys: Krav om adgang til dagslys. Krav om ca. 8 timers mørke.

Dyrevelfærd: Mørkeperiode er vigtig for restituerende hvile. Solbadningsadfærd ses kun i direkte sollys og aldrig i kunstigt lys.

Opdræt: Krav om siddepinde og adgang til strøelse samt udeareal i opdrætsperioden.

Dyrevelfærd: Erfaring i opdrætsperioden med den type indhusningssystem, som hønerne vil blive indhuset i gennem produktionsperioden, letter overgangen fra opdrætssystemet til produktionssystemet. Tidlige erfaringer med siddepinde øger hønenes evne til at navigere tredimensionelt, hvilket er særligt vigtigt i systemer, hvor ressourcerne (fx foder, vand og redekasser)

7(9)

placeres på forskellige niveauer. For økologisk opdræt gælder desuden at erfaring med udeareal i opdrætsperioden formentlig er vigtig for senere brug af udearealet i produktionsperioden.

Adgang til udeareal: Adgang til minimum 4 m²/høne udeareal med plantedække, når vejret tillader.

Dyrevelfærd: Adgang til udeareal stimulerer hønerne til at udvise forskellige former for naturlig adfærd. Kvaliteten af fødesøgning og støvbadning øges betragteligt, hvilket stimulerer hønen til at udføre disse adfærd. Øget andel af fødesøgnings- og støvbadningsadfærd mindsker risikoen for udvikling af fjerpilning og kannibalisme.

Flokstørrelse: Max 3000 høner per flok.

Dyrevelfærd: Begrænsning i flokstørrelse stimulerer til, at flere høner benytter udearealet. Det skyldes, at der ved store flokstørrelser kun er en mindre del af flokken, der har reel adgang til udearealet.

Krav til udgangshuller: Længden af udgangs-hullerne skal være mindst 4 meter per 100 m² af det staldareal som fuglene altid har til rådighed.

Dyrevelfærd: Krav til størrelse af og fordeling af udgangshullerstimulerer til at flere høner benytter udearealet.

Hele dyr: Næbtrimning er ikke tilladt.

Dyrevelfærd: Næbtrimning forårsager akut smerte og muligvis også kronisk smerte. Næbtrimning influerer negativt på brugen af næbbet til visse former for normaladfærd, fx fødesøgning, fødeoptag og fjerdragtspleje. Udeladelse af næbtrimning er forbundet med en øget risiko for forekomst af fjerdragtskader og kannibalisme.

Medicinering: Maksimalt tre antibiotikabehandlinger per år. Dobbelt tilbageholdelsestid.

Dyrevelfærd: Et højt medicinforbrug kan skyldes smertevoldende lidelser.

Dødelighed: Ingen grænseværdi. Niveau af dødelighed følges løbende og kan dokumenteres hvis nødvendigt. Et højt niveau kan medføre tab af mærket

Dyrevelfærd: En høj dødelighed skyldes typisk problemer med sygdom, fjerpilning eller kannibalisme, som reducerer høners velfærd.

Bejfering Ingen grænseværdi.

Transport: Maks 8 timers transporttid (tid i transportkassen).

Dyrevelfærd: Transport af æglæggere foretages typisk, når de er daggamle (fra rugeri til opdrætter), når de er 16-18 uger (fra opdrætter til ægproducent) og i få tilfælde ved udsætning (fra ægproducent til slagteri). I forbindelse med transport kan dyrevelfærden være kompromitteret, oftest i form af problemer med opretholdelse af optimal kropstemperatur, stress-inducerede patologier og forøget dødelighed. Specielt ved transport af udsætterhøner er der høj risiko for knoglefrakturer. Disse velfærdsproblemer risikeres forværret jo længere transporttiden er.

Niveau 4: Det Ekstra Gode Liv

Der vil til stadighed være pionerer, der ønsker at producere produkter på en speciel måde (særligt ekstensiv, særlige racer, særlig fodring etc.), hvor produktionskonceptet har en eller flere markante fordele for dyrevelfærden. Frem for at kræve at disse produktioner lever op til en række standardkriterier er der i stedet opsat en standardprocedure for vurdering af kandidater til **Det Ekstra Gode Liv**.

Der er tale om et uafhængigt ekspertpanel for at sikre uvildig vurdering.

- Der udfyldes et skema som er tilpasset produktionen (svin, mælk kyling, æg etc.) og som beskriver dyrevelfærden for kandidaten.
- Skemaet dækker alle de hovedtemaer indenfor dyrevelfærd som også er dækket af kriterierne i Niveau 1, 2 og 3.
- Aarhus Universitet etablerer et panel af 2-4 uvildige eksperter, som dækker faglig viden om dyrevelfærd i den pågældende produktion.
- Hvert panelmedlem gives fyldig information om den pågældende produktionskoncept og relevant viden i forhold til at kunne vurdere af dyrevelfærden.
- Hvert panelmedlem gives endvidere information om kriterierne for **Det Gode Staldliv** og **Det Økologiske Liv** for den samme dyregruppe. Panelmedlemmerne bliver bedt om at score kandidaten på en skala fra 0-3 for hvert af de fire dyrevelfærdstemaer: mulighed for artspecifik naturlig adfærd, god sundhed, god fodring og god bevægelse. Panelmedlemmerne bliver derefter bedt om at give og motivere deres samlede vurdering af om dyrevelfærden er dårligere, ligeså god eller bedre end:
 - Dyrevelfærden i **Det Økologiske Liv**, der samtidig lever op til de danske brancheregler for økologisk produktion for samme dyregruppe
 - Dyrevelfærden i **Det Gode Staldliv, samt det gode udeliv** for samme dyregruppe.
- I tilfælde af produktionskonceptet ikke vurderes at være bedre end **Det Gode Staldliv, Det Gode Udeliv** eller **Det Økologiske Liv** (der lever op til danske brancheregler) giver panelmedlemmerne forslag til hvordan produktionskonceptet kunne blive bedre end **Det Gode Staldliv og/eller Det Økologiske Liv**
- Resultaterne samles i en rapport af AU samt COOP inddrager som beslutningsgrundlag for om produktionskonceptet tildeles niveau 4.

